

हरियाणा विद्यालय शिक्षा बोर्ड

पाठ्यक्रमस्य अध्यायानुसारम् अङ्कानां विभाजनम् (2025-26)

कक्षा:—माध्यमिक परीक्षा सह पूर्व मध्यमा विषय:संस्कृत व्याकरण कोड:1002 SKV

सामान्यनिर्देशाः—

1. सम्पूर्णपाठ्यक्रमस्य आधारे एका वार्षिकी परीक्षा भविष्यति।
2. वार्षिकी परीक्षा अ 80अङ्कानां भविष्यति एवं च आन्तरिकं मूल्याङ्कनं अ 20 अङ्कानां भविष्यति।
3. आन्तरिकमूल्याङ्कनस्य कृते निम्नानुसारम् आवधिकं मूल्याङ्कनं भविष्यति—
 - (i) 6अङ्कानां कृते - 3 सैट (SAT) परीक्षाणाम् आयोजनं भविष्यति। तासु परीक्षासु अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने 06अङ्कानां भाराङ्को भविष्यति।
 - (ii) 2अङ्कयोः कृते- एका अर्धवार्षिकी परीक्षा भविष्यति। यस्या अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने 2 अङ्कयोः भाराङ्को भविष्यति।
 - (iii) 2अङ्कयोः कृते - शिक्षकाः कक्षा-कक्षयोः सहभागितायाः (CRP) कृते मूल्याङ्कनं करिष्यन्ति एवं च अधिकतमौ द्वौ अङ्को अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने दास्यन्ति।
 - (iv) 5अङ्कानां कृते- छात्राः परियोजनाकार्यं करिष्यन्ति। यस्य अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने 05अङ्कानां भाराङ्को भविष्यति।
 - (v) 5अङ्कानां कृते- छात्राणाम् उपस्थितेः अनुसारेण अधिकतमाः 05 अङ्काः प्रदीयन्ते-

75% तः	80% पर्यन्तम् = 01 अङ्कः
80% तः उपरि	85% पर्यन्तम् = 02 अङ्कौ
85% तः उपरि	90% पर्यन्तम् = 03 अङ्काः
90% तः उपरि	95% पर्यन्तम् = 04 अङ्काः
95% तः उपरि	= 05 अङ्काः

पाठ्यक्रमस्य संरचना (2025-26)

कक्षा:—माध्यमिक परीक्षा सह पूर्व मध्यमा विषय:संस्कृत व्याकरण कोड:1002 SKV

क्रम-संख्या	आकलनविन्दवः	अङ्का
1.	खण्डः 'क' अष्टाध्यायीमूलपाठः (3-5 अध्यायाः)	20
2.	खण्डः 'ग' अष्टाध्यायीसूत्रव्याख्या (3-5 अध्यायाः)	(44)
	1. पदच्छेदविभक्ती	12
	2. रूपसिद्धिः (सामान्या)	12
	3. अर्थोदाहरणे	20
3.	खण्डः 'ग' बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः • बहुविकल्पीयप्रश्नाः एकैकस्याङ्कस्य सम्पूर्णपाठ्यक्रमात् निश्चिताः सन्ति।	16
	योगः	80
	आन्तरिक-मूल्याङ्कनम्	20
	सम्पूर्णाङ्काः	100

खण्डः 'क'— अष्टाध्यायीमूलपाठः
सर्वेषां सूत्राणां शुद्धोच्चारणम्, सूत्राणां कण्ठस्थीकरणम्, सूत्राणां शुद्धलेखनस्याभ्यासः।
खण्डः 'ख'—अष्टाध्यायीसूत्रव्याख्या
- पदच्छेदविभक्ती पदानां सम्यक् विच्छेदः, लिङ्ग-वचन-पुरुष-विभक्तीनां समुचितं ज्ञानम्। - अर्थोदाहरणे सूत्राणाम् अर्थज्ञानम्, अनुवृत्तिज्ञानम्, उदाहरणज्ञानम्। - रूपसिद्धिः (सामान्या) सूत्रार्थज्ञानम्, प्रत्ययज्ञानम्, यथावत् नियोजनम्।

मासिक पाठ्यक्रमस्य शिक्षण-योजना (2025-26)

कक्षा:—माध्यमिक परीक्षा सह पूर्व मध्यमा विषय:संस्कृत व्याकरण कोड:1002 SKV

मासाः	पाठ्यपुस्तकस्य नाम	पाठ्यबिन्दवः	शिक्षणस्य कालांशाः	पुनरावृत्ते : कालांशाः
अप्रैल	अष्टाध्यायीमूलपाठः अष्टाध्यायीभाष्य— प्रथमावृत्तिः	तृतीयाध्यायस्य प्रथमपादः तृतीयाध्यायस्य प्रथमपादः	5 15	— 2
मई	अष्टाध्यायीमूलपाठः अष्टाध्यायीभाष्य— प्रथमावृत्तिः	तृतीयाध्यायस्य द्वितीयपादः तृतीयाध्यायस्य द्वितीयपादः	4 12	2 3
जून	ग्रीष्मावकाशेषु संस्कृतसम्बद्धगतिविधयः			
जुलाई	अष्टाध्यायीमूलपाठः अष्टाध्यायीभाष्य— प्रथमावृत्तिः	तृतीयाध्यायस्य तृतीयचतुर्थपादौ तृतीयाध्यायस्य तृतीयचतुर्थपादौ	5 15	2 3
अगस्त	अष्टाध्यायीमूलपाठः अष्टाध्यायीभाष्य— प्रथमावृत्तिः	चतुर्थाध्यायस्य प्रथमपादः चतुर्थाध्यायस्य प्रथमपादः	5 15	2 3
सितंबर	अष्टाध्यायीमूलपाठः अष्टाध्यायीभाष्य— प्रथमावृत्तिः	चतुर्थाध्यायस्य द्वितीयचतुर्थपादौ चतुर्थाध्यायस्य द्वितीयचतुर्थपादौ	5 15	2 3
अक्टूबर	अष्टाध्यायीमूलपाठः अष्टाध्यायीभाष्य— प्रथमावृत्तिः	चतुर्थाध्यायस्य तृतीयपादः चतुर्थाध्यायस्य तृतीयपादः	4 15	1 2
नवंबर	अष्टाध्यायीमूलपाठः अष्टाध्यायीभाष्य— प्रथमावृत्तिः	पंचमाध्यायस्य प्रथमतृतीयपादौ पंचमाध्यायस्य प्रथमतृतीयपादौ	5 15	2 3
दिसंबर	अष्टाध्यायीमूलपाठः अष्टाध्यायीभाष्य— प्रथमावृत्तिः	पंचमाध्यायस्य द्वितीयपादः पंचमाध्यायस्य द्वितीयपादः	4 12	2 2
जनवरी	अष्टाध्यायीमूलपाठः अष्टाध्यायीभाष्य— प्रथमावृत्तिः	पंचमाध्यायस्य चतुर्थपादः पंचमाध्यायस्य चतुर्थपादः	4 12	1 2

फ़रवरी	अष्टाध्यायीमूलपाठः अष्टाध्यायीभाष्य- प्रथमावृत्तिः	आवृत्तिः आवृत्तिः	8 15	- -
मार्च	वार्षिकी परीक्षा			

विशेषकथनम्—

विषयशिक्षकेभ्यः मन्तव्यो दीयते यत् ते छात्राणां शब्दावल्याः अवधारणाश्च स्पष्टतां वर्धनाय अध्यायेषु प्रयुक्तायाः शब्दावल्याः परिभाषात्मकशब्दानां टिप्पणीपुस्तिका सज्जीकरणाय च निर्देशं कुर्युः।

निर्धारितपुस्तकानिः—

1. अष्टाध्यायीभाष्यप्रथमावृत्तिः— ब्रह्मदत्तजिज्ञासुः (प्रकाशकः पाणिनि महाविद्यालय, रेवली जिला-सोनीपत)।
2. पाणिनीयाष्टाध्यायीप्रवचनम्— आचार्यसुदर्शनदेवः (प्रकाशकः गुरुकुल झज्जर)।

प्रश्नपत्रस्य प्रारूपम् (2025-26)

कक्षा:—माध्यमिक परीक्षा सह पूर्व मध्यमा विषय:संस्कृत व्याकरण कोड:1002 SKV

प्रश्नानां प्रकारः	अङ्काः	संख्या	विवरणम्	पूर्णाङ्काः
वस्तुनिष्ठप्रश्नाः	1	16	16 बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः	16
अतिलघूत्तरात्मकप्रश्नाः	2	10	पदच्छेदविभक्ती, रूपसिद्धिः, अर्थोदाहरणानि	20
लघूत्तरात्मकप्रश्नाः	4	5	अष्टाध्यायीमूलपाठः	20
दीर्घ—उत्तरात्मकप्रश्नाः	6	4	सूत्रव्याख्या	24
योगः		35		80

